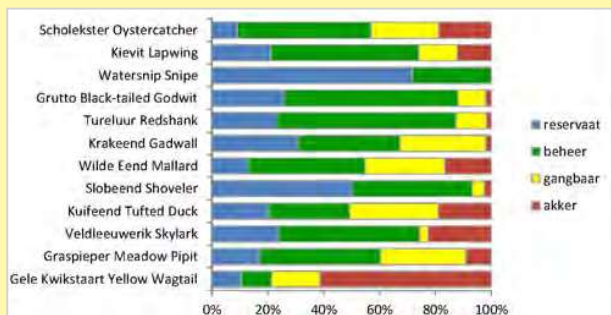

Ontvangen Literatuur

Paul Keuning

Populatie-aandeel van 12 soorten weidevogels, verdeeld over de 4 categorieën beheer

Scholeksters broeden net zo makkelijk op land met een beheersovereenkomst, als daarbuiten

Foto: Roelof Molenaar

Hoeveel weidevogels broeden er in Fryslân?

De laatste populatieschattingen dateren van 2003. Is er veel veranderd in de tussentijd? Met het Friese weidevogelmeetnet (bmp) komen we veel te weten over voor- en achteruitgang. Het onderzoeksverslag van Freek Nijland en Jelle Postma is te lezen in de Limosa jrg 89.1 2016, het tijdschrift van de Nederlandse Ornithologische Unie en Sovon Vogelonderzoek.

Extrapoleren

Het maken van een inschatting voor een groter gebied, of een lijn doortrekken naar de toekomst, op grond van bekende gegevens, dat is extrapoleren. Je hebt bijvoorbeeld tien procent van het gangbare weidegebied voor broedvogels in kaart gebracht, waarna je de uitkomst met 10 vermenigvuldigt om bij benadering het totaal van Friesland te kunnen inschatten. Dit is een onderdeel van de statistiek. Wil je representatieve uitkomsten krijgen, dan moet je niet alleen over betrouwbare, recente cijfers beschikken, maar dan wordt ook rekening gehouden met variabelen als de grondsoort en de geografische regio, waar je de vogels aantreft. Want de niet in kaart gebrachte weidegebieden moe-

ten in verhouding evenveel klei, zand, veengrond hebben. En net zoveel natte gebieden en weidevelden met een lagere grondwaterstand.

Statistische haarklovers zouden het je verder kwalijk kunnen nemen, wanneer je met vrijwilligers werkt. Want een vogelliefhebber is er wel toe te porren om een aantal keer te tellen bij een weideperceel met een redelijk aantal vogels. Maar zes keer bij een leeg weiland staan, dat slaan zij liever over. Om ook deze valkuil te omzeilen, zijn in dit onderzoek de vogelarme proefvlakken geteld door professionals.

Waar komen de cijfers vandaan?

De simpele vraag die in de titel van dit onderzoek gesteld wordt, vroeg wel om uitgebreid onderzoek en rekenwerk, 'een heidens karwei', noemden de auteurs het. De basis voor dit onderzoek wordt gevormd door de indexen van het Weidevogelmeetwerk Fryslân (WMF) en Sovon. Zo kon voor 30 soorten weidevogels een inschatting gemaakt worden op grond van recente gegevens. Ook de Waddeneilanden zijn meegenomen in de telling, daar waren nestinventarisatiegegevens bekend van vier soorten steltlopers, cijfers uit 2014 (bron: BFVW). De polder van

Terschelling was in 2014 nog integraal geïnventariseerd, en de kwelders en duingraslanden op de Waddeneilanden waren in 2012 integraal gekarteerd.

Indeling naar beheer

Gelet op hoe het land beheerd wordt, worden vier categorieën onderscheiden:

- gangbaar, dat is boerenland zonder beheersovereenkomst,
- akker, ofwel bouwland,
- beheer, boerengrasland met een beheersovereenkomst voor de weidevogels,
- reservaat, grasland in beheer bij een natuurorganisatie, dat kan It Fryske Gea zijn, of Staatsbosbeheer, of Natuurmonumenten.

Van de 175 getelde proefvlakken betrof het 13 keer akker en ook 13 keer gangbaar beheer; 86 proefvlakken lagen in een reservaat, in 63 gevallen ging het om een proefvlak waar een beheersovereenkomst was. Ik laat het aan de rekenmeesters over, hoe de berekeningen in zijn werk gingen van stratum (=categorie) naar heel Friesland. Wie het echt wil weten, pak dit Limosa-nummer er maar bij.

Vervolg 'Friese weidevogelpopulaties':

Opvallende uitkomsten

Met primaire weidevogels worden de vogels bedoeld, die voornamelijk op graslanden broeden. Secondaire weidevogels komen ook in andere leefgebieden voor. De lijst is aangevuld met enkele soorten, die van oudsher op het boerenland broeden, zoals het waterhoen en de witte kwikstaart. Wel apart, dat de kokmeeuw het talrijkst is in de totaaltelling. Dat komt,

omdat deze kolonievogel op de Waddeneilanden en op het eiland Griend in grote aantallen voorkomt. De visdief, die op het Griend beeldbepalend is, staat daarom ook hoog op de lijst. Andere soorten die met meer dan 10.000 voorkomen in Friesland zijn de wilde eend, de Kievit, de scholekster, grutto en de graspieper. De tureluur haalt met 9800 de tienduizend net niet.

Vergeleken met 2003

De cijfers van dit onderzoek, vergeleken

met 2003 levert voor maar vier vogelsoorten een negatief verschil op. De Kievit en de scholekster zijn beiden met 36% achteruit gegaan, de veldleeuwrik is in aantal met 31% gedaald en de grutto met 22%. Daar tegenover staat, dat er ook soorten in aantal toegenomen zijn: de gele kwikstaart van 2400 ex. naar 7200, een toename van 200%, de krakeend is zelfs 218% toegenomen. Andere soorten, waar er nu meer van zijn, zijn de wilde eend, graspieper, kuifeend, slobbeend, en watersnip.

Wat was er nog meer interessant in de vogelbladen?

De **Domphoorn** jrg. 50 (2) maart 2016 Tijdschrift van Natuur- en Vogelwacht 'De Vijfherenlanden' D. Kerkhof doet verslag van het symposium ter gelegenheid van 50 jaar Natuur- en Vogelwacht Vijfherenland. Drie voortrekkers van deze natuurvereniging werden koninklijk onderscheiden.

Tussen **Duin & Dijk** jrg. 15 (4) 2016 Samenwerkende Flora en Fauna-organisaties in N-H. M. Een extra dik nummer over de Wintervogels in Noord-Holland. K. Scharringa 'Met 180 tellers is vanaf december 2012 veldwerk verricht voor het atlasproject voor de Vogelatlas. Resultaat: een uniek actueel databestand over de verspreiding van vogels – in dit geval in de winter'.

Hierna worden in dit themanummer van Tussen Duin & Dijk 35 vogelsoorten besproken met een verspreidingskaartje en een kaartje van de veranderingen in de afgelopen 35 jaar.

Dutch Birding jrg. 38 (7) 2016 Tijdschrift over palearctische vogels M. Haas, R. Slaterus 'Rare birds in the Netherlands in 2015' R. Klepikovskii 'Black-browed Albatross of Nova Zembla' V. vd Spek 'St Kilda Wren' A. vd Berg 'Bijzondere waarnemingen oktober tot eind november'.

De Kruisbek jrg. 59 (4) sept. 2016 Vogelwacht Utrecht W. van de Vegte, Ype Hoekstra 'Midwinter Roofvogeltelling 2016'. In twee weekenden van febr. '16 werd met goed weer een flink deel van de provincie Utrecht bestreken. De buizerd was met 81% veruit de meest getelde roofvogel. 50 torenvalken (10%) werden er geteld. Alleen van de sperwer en de havik werden er meer dan 10 geteld. Overige soorten: slechtvalk (7),

blauwe kiekendief (2), bruine kiekendief (1), en verder één smelleken en één rode wouw. Uitgesplitst naar biotoop, blijkt dat driekwart van de 418 getelde vogels gezien werd in agrarisch gebied. Toon Vernooij 'Extremadura', een lekker makende reportage naar de bestemming van onze Buitenlandreis dit jaar. Eind april is inderdaad de meest geschikte periode. Ook René de Waal schreef over 'Vogelen in de Extremadura', waar de purperkoet zich liet bewonderen. Uniek om vanaf de kasteelruïne bij de gierenrots Pen-a de Falcón de gieren op ooghoogte langs te zien vliegen. Krijg al zin in de grote trappen bij Trujillo en de kleine torenvalken, die insecten vangen op het marktpleintje. Phil Koken stopt met het Utrechts VogelNet, omdat sites als Dutch Bird Alerts, whatsapp en waarnemingen.nl de functie van het doorgeven van waarnemingen al prima verzorgen. Arnold van Kreveld 'De lol van een fotohut'. Fascinerend om op twee meter afstand een appelvink, of

een zwarte mees te zien scharrelen en er foto's van te maken, die anders onmogelijk waren. De mooiste hut is die van Vledder, stelt de auteur.

Vrienden van t Gooi Jan Loggen en Dick A. Jonkers 'Lieren voor natuurbehoud'. Eentonig productiebos, kan eenvoudig door enkele bomen om te trekken, omgevormd worden. Zo creëer je open plekken, waar weer ondergroei plaats vindt. Dat is één van de activiteiten, waar vrijwilligers van Nardinclant mee bezig zijn.

Het Vogeljaar jrg. 64 (4) 2016 Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming M. Boer 'De Nederlandse vogelfamilies'. "Maar die staan toch al in de vogelgids?" zult u tegenwerpen. De auteur heeft toch een persoonlijke kijk op -in dit geval- de zaluwfamilie. Zo wijst hij op de bijzondere band, die de boerenzwaluw heeft met de boeren. Ook de grauwe klauwier, de klapekster en de roodkopklauwier worden met een persoonlijk tintje beschreven.

Oorzaken verandering in presentie	toename	afname
Zachte winters	ijsvogel, aalscholver, waterral, bokje, gr. gele kwik, tjiftjaf, vuurgoudhaan	Toppereend, eider, ijseend, middelste zaagbek, nonnetje, bonte kraai en frater
Uitbreiding areaal	kl. zilverreiger, zwartkopmeeuw, grauwe gans, gr. zilverreiger, krakeend, zeearend, slechtvalk	
Landschap	havik, holenduif, groene specht, gr. bonte specht, boomklever, boomkruiper, staartmees, putter, appelvink	patrijs, kneu steenuil, grote lijster
Broedpopulatie	Pestvogel, barmsijs, Indische gans, Canadese gans, Nijlgans, brandgans, mandarijneend, halsbandparkiet, bokje, waterpieper	Steenuil, ransuil, zwarte specht, matkop, wulp, bl. Kiekendief, velduil, frater. Weg uit Ned.: kuifleeuwrik en korhoen
Bescherming	ooievaar, slechtvalk, kerkuil, ijsvogel, raaf	

Uit 'Tussen Duin & Dijk' Oorzaken van verandering in presentie